

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Svatavy Janouškové

Model tvorby indikátorového systému pro ověřování občanské kompetence žáků ve výuce chemie v základním vzdělávání

Rozsah: 130 stran, součástí práce je 19 příloh o celkovém rozsahu 123 stran.

V souvislosti s probíhající kurikulární reformou školského systému v České republice je zapotřebí hledat vhodné ukazatele a adekvátní měřítka jeho úrovně a jeho efektivity. Z tohoto hlediska je posuzovaná práce, která se zabývá tvorbou modelu indikátorového systému zaměřeného na ověřování a hodnocení dosahování kompetencí, mimořádně aktuální.

Cíl práce byl formulován na dvou základních úrovních. Na teoretické úrovni se autorka zaměřila na vymezení významu klíčových pojmů (indikátor, systém indikátorů, indikátor kvality vzdělávání) na základě analýzy českých i zahraničních literárních pramenů, na charakteristiku způsobů tvorby indikátorů kvality vzdělání a jejich systémů a specifikaci indikátorů vytvářených pro mezinárodní, národní a školní úroveň, včetně popisu využití těchto indikátorů ve vybraných zemích. Na empirické úrovni bylo cílem práce vytvoření modelu systému indikátorů pro hodnocení míry osvojení občanské kompetence žáků ve výuce chemie v základním vzdělávání s jeho možnou návazností na výše uvedené úrovně hodnocení a na ověření funkčnosti indikátorů, resp. indikátorového systému vzhledem ke stanoveným kritériím na vzorku vybraných škol.

V teoretické části práce autorka na obecné úrovni definovala základní pojmy a vymezila jejich vzájemné souvislosti, vysvětlila problematiku tvorby indikátorů kvality vzdělávání na různých úrovních a prezentovala dva významné příklady výzkumné aktivity vytvářející indikátory (mezinárodní výzkum TIMMS a mezinárodní výzkum PISA).

Empirická část práce vycházela ze dvou hypotéz:

1. Občanská kompetence žáků je ve výuce chemie v základním vzdělávání na vzorku vybraných škol rozvíjena častěji prostřednictvím vzdělávacího obsahu environmentálního charakteru než je tomu u dalších kompetencí stanovených rámcovým vzdělávacím programem základního vzdělávání.
2. Vytvořený indikátorový systém pro hodnocení občanské kompetence ve výuce chemie v základním vzdělávání vyhovuje kritériím stanoveným na základě obsahové analýzy školních vzdělávacích programů vybraných škol.

Východiskem pro tvorbu indikátorů byla obsahová analýza školních kurikul zaměřená na environmentální problematiku jako součást rozvíjení klíčových kompetencí ve výuce chemie.

Předmětem analýzy byla kurikula 26 škol poskytujících základní vzdělání, z toho 13 úplných základních škol a 13 nižších stupňů víceletých gymnázií.

Po obsahové stránce analýza vycházela z revidované podoby Bloomovy taxonomie cílů. Na základě velmi pečlivě provedené analýzy jednotlivých tematických okruhů výuky chemie souvisejících s environmentální problematikou dospěla autorka k zjištění, že občanská kompetence byla rozvíjena na základě témat environmentální problematiky na více než $\frac{3}{4}$ základních škol a víceletých gymnázií a řadí se tak ke kompetencím, které byly rozvíjeny nejčastěji.

Stěžejní částí práce bylo vytvoření vlastního modelu systému indikátorů pro hodnocení občanské kompetence žáků ve výuce chemie v základním vzdělávání, jeho ověření a vyhodnocení. Tento model sestává ze 3 složek, jimiž jsou testová úloha, povídka s otevřeným koncem a návrh pracovního postupu. Ověření indikátorů bylo provedeno na vzorku 6 škol z původního vzorku 26 škol. Každý indikátor byl otestován na vzorku více než 100 žáků 9. ročníků základních škol a kvart víceletých gymnázií.

Z výsledků ověřování vyplynulo, že jako celek je indikátorový systém vzhledem ke stanovaným kritériím využitelný pouze s částečným omezením asi ze 4/5, další indikátory mohou být předmětem dalšího zkoumání a inspirací k pokračování v řešení této velmi aktuální problematiky.

Závěr: Disertační práce Mgr. Svatavy Janouškové Model tvorby indikátorového systému pro ověřování občanské kompetence žáků ve výuce chemie v základním vzdělávání je mimořádně aktuální a potřebná. Cíl, který si autorka stanovila byl v teoretické i empirické části disertační práce na vysoké odborné úrovni splněn. Použité metody byly adekvátní výzkumným záměrům. Práce přináší nové poznatky v teoretické i empirické části. Jejím nejvyšším přínosem je však vytvoření nového originálního modelu systému indikátorů pro hodnocení občanské kompetence žáků ve výuce chemie v základním vzdělávání a jeho ověření. Práce splňuje požadavky kladené na doktorské disertační práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 6.11.2008